

Beslutsunderlag Styrelsen
Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB
Ärendenummer GSK 054-1.8/2020

Handläggare: Birgitta Roos
Telefon: 0703 917487
E-post: birgitta.roos@sparvagen.goteborg.se

Remissvar av förslag till miljö- och klimatprogram 2021–2030

Förslag till beslut

I styrelsen för Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB:

Programmet ligger i linje med styrelsens vision och de långsiktiga åtgärdsplanerna, och vi föreslår att programmet tillstyrks.

Besluta om att skicka följande remissvar angående miljö- och klimatprogram 2021–2030 till miljö- och klimatnämnden som svar från Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB.

Sammanfattning

Styrelserna i Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB och Göteborgs Spårvägar AB har fått ett förslag på Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 på remiss från miljö- och klimatnämnden. Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB väljer att lämna ett svar på remissen för hela koncernen. Göteborgs Spårvägar AB lämnar, som egen remissinstans, ett eget svar som till stora delar är identiskt med detta men innehåller en del kommentarer som endast avser Göteborgs Spårvägar AB. Programmet med dess miljömål och strategier blir det övergripande styrande dokumentet för att skapa ett ekologiskt hållbart Göteborg.

Programmet är tänkt att vara ett paraply över stadens miljöarbete och innehåller både målområden, delmål, indikatorer och strategier.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Programmet i sig innebär inga skarpa åtaganden utan innehåller endast inriktning och ger därför inte på egen hand några större ekonomiska konsekvenser för Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB eller göteborgarna. Att vidta åtgärder som bidrar till att målen och strategierna genomförs under programperioden är däremot personellt resurskrävande och innebär därför kostnader, utbildningsinsatser och styrning och ledning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Att ha ett program innebär i sig inga ekologiska effekter. Det är de eventuella åtgärder som vidtas under programperioden som har som syfte att förbättra stadens situation inom den ekologiska dimensionen. Om programmet får avsedd effekt kommer den ekologiska dimensionen förbättras.

Bedömning ur social dimension

Programmet i sig innebär inga skarpa åtaganden utan innehåller endast inriktning och ger därför inte på egen hand några större sociala konsekvenser.

Ärendet

Styrelsen i Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB har att ta ställning till det remitterade förslaget "Göteborgs stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 som inkommit från miljö- och klimatnämnden. Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB lämnar ett gemensamt svar för hela koncernen.

Sista svarsdag för remissen är 30 september 2020.

Beskrivning av ärendet

Miljöförvaltningen beskriver programmet på följande sätt:

Nu tar Göteborgs Stad nya kliv mot en hållbar framtid. Miljöförvaltningen har tagit fram ett nytt miljö- och klimatprogram i samarbete med stadsledningskontoret och med stöd från förvaltningar och bolag. Med ett övergripande program för naturen, klimatet och människan ska vi öka takten för genomförande och tillsammans skapa ett Göteborg med en hög biologisk mångfald, ett klimatavtryck som är nära noll och göra livsmiljön hälsosam för göteborgarna.

Programmet ökar takten och skapar handling

Miljö- och klimatprogrammet har tagits fram för att vara ett paraply över stadens miljöarbete. Vi tänker nytt för att åstadkomma en samhällsförändring av hela samhället. Alla måste bidra med sin del och framför allt måste vi gå från ord till handling – och öka takten!

Vi står inför en väldigt stor utmaning att ställa om till en hållbar stad tillsammans. Miljö- och klimatprogrammet ska leda till en ny miljöstyrning som genom strategierna utvecklar hur vi styr staden till att verkligen genomföra de åtgärder som måste ske för att den här omställningen ska bli möjlig.

Strategierna utgör en plattform för att driva och samordna arbetet med åtgärder inom staden och omgivande samhälle för att tillsammans utveckla nya lösningar och arbetssätt. Strategierna ska möjliggöra flexibla processer som fokuserar på stadens olika miljöutmaningar och bidrar alla på olika sätt till att nå samtliga miljömål.

Med ett mer situationsanpassat arbetssätt ska vi kunna gå snabbt från ord till handling. Vi ska kunna testa och pröva idéer snabbare tillsammans. Strategierna ska ledas av samordningsansvariga tillsammans med medansvariga nämnder och styrelser. Miljö- och klimatnämnden kommer att driva och samordna arbetet med programmet, men det är flera nämnder och styrelser som kommer att vara centrala för att nå miljömålen.

Arbetet med det nya miljö- och klimatprogrammet sker samtidigt som ett nytt miljöledningssystem utvecklas för Göteborgs Stad. Med miljöledningssystemet kommer det att bli enklare för staden att styra sitt miljö- och klimatarbete och se till så att takten ökar och åtgärder genomförs enligt plan. Program och ett nytt

miljöledningssystem kommer tillsammans att bilda ett kraftpaket för stadens miljöarbete. Uppföljningen av programmet är en viktig del för att se var vi behöver sätta in resurser. Ett miljöledningssystem kommer göra att stadens nämnder och styrelser planerar, genomför, följer upp och förbättrar sitt miljöarbete systematiskt med stöd från centralt håll.

Ersätter andra styrande dokument

Det nya miljö- och klimatprogrammet tar ett helhetsgrepp över stadens arbete för den ekologiska dimensionen. Staden har åstadkommit mycket för miljön de senaste åren, men det går för långsamt. Nu tar vi nya tag och satsar stort på en ekologiskt hållbar stad 2030. Det innebär att när miljö- och klimatprogrammet antas kommer dessa styrande dokument inte längre vara giltiga:

- Göteborgs Stads miljöprogram 2013–2020 (med samtliga mål och delmål)
- Handlingsplan för miljön 2018–2020
- Klimatstrategiskt program för Göteborg
- Göteborgs Stads program för biologisk mångfald och ekosystemtjänster 2019–2025

Bolagens bedömning

Sammanfattning av bolagens bedömning

Programmet ligger i linje med styrelsens vision och de långsiktiga åtgärdsplanerna, och vi föreslår att programmet tillstyrks. Bolagen bedömer att strukturen på programmet är ändamålsenlig och att det är bra att antalet huvudmål begränsats till 3 (*Natur, Klimat och Människan*), med vardera 4–5 delmål. Modellen med att programmet innehåller strategier har potential att driva på arbetet. Att delmål och indikatorer har fokus på de delar staden har rådighet över kan stötta i styrelsernas prioriteringar. Samtidigt behövs vissa förtydliganden och genomförandet kommer bero av hur miljöledningssystemet implementeras och efterlevs samt kommande budgetbeslut.

I bolagsordningen för Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB och Göteborgs Spårvägar AB beskrivs ”ändamålet med verksamheten är att tillgodose stadens behov av en effektiv, miljö- och kvalitetsmässig kollektivtrafik samt där till hörande tjänster och produkter inom trafikområdet”.

Bolagen ser detta program som ett långsiktigt Miljö- och klimatprogram som sträcker sig fram till 2030 varför vi inte tar fram kortsiktiga mål orsakade av Covid-19 som t ex innebär uppmaningar om att inte resa kollektivt.

Koncernen berörs främst av delmålet om att minska klimatpåverkan från resor och transporter under målområde *Klimatet* där vi också pekats ut som aktör i delmålet - *Göteborgs Stad minskar klimatpåverkan från resor och transporter*.

Vägtrafiken är den näst största källan till geografiska utsläpp av växthusgaser i Göteborg, efter raffinaderierna. Göteborg har som storstad större möjligheter till en

högre andel kollektivtrafik, gång, cykel och effektivare godstransporter än Sverige som helhet.

Delmålet för trafikens utsläpp är därför satt högre än motsvarande nationella mål. Delmålet innebär att klimatpåverkan från resor och transporter i Göteborg ska minska med minst 90 procent till 2030 jämfört med 2010 och det motoriserade vägtrafikarbetet i Göteborg ska minska till 2030. Under hösten 2019 införde GS Buss AB den första stora el-bussflottan i Sverige som en insats att nå detta delmål. Göteborgs Spårvägar AB kommer från hösten 2020 fram till 2022 köpa in 40 nya spårvagnar vid namn M33. I samband med att de nya spårvagnarna börjar trafikera spårvagnsnätet kommer de två äldre vagnmodellerna M28 och M29 att fasas ut. Till följd av införandet av nya vagnar med trevligare resenärsmiljö och ökad tillgänglighet förväntar sig verksamheten med att fler väljer att åka kollektivt (bortsett från Corona) och bidrar på så vis till att klimatpåverkan från resor och transporter minskar. Göteborgs Spårvägar AB innehar även en hel del tunga fordon varav flera specialfordon för service av spårvägsanläggningen. Fordonen drivs idag till stor del på fossila drivmedel och en utmaning framöver är att upphandla fordon som istället drivs på el alternativt förnyelsebara drivmedel. Det krävs också överflyttning av bilresor till kollektivtrafik, gång och cykel samt av gods från väg till järnväg och sjöfart. När Ringödepån etapp 2 står färdig har vi möjlighet att transportera spårvagnar med tåg istället för med lastbil. Vidare krävs att användningen av fossila drivmedel i samtliga av bolagens fordon upphör och ersätts med olika förnybara drivmedel och elfordon.

Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB är medansvarig för detta delmål och dess strategier. Strategin innebär att vi driver på utvecklingen av hållbara resor och transporter.

Den största utmaningen är att skapa ett modernt transportsystem med en liten miljö- och hälsopåverkan. För att komma dit är arbetet med hållbara resor och transporter centralt.

Detta för att minska klimatpåverkan, uppnå ren luft och bra ljudmiljö.

Strategin innebär också att Göteborgs Stad utvecklar mer effektiv mobilitet genom prioritering av gång, cykel och kollektivtrafik vid trafikstyrning och i prioritering av hur gatu- och vägutrymmet används. Göteborgs Stad arbetar för ett elektrifierat transportsystem, fossilfria drivmedel och laddinfrastruktur för stadens egna fordon samt skapar förutsättningar för utvecklingen i göteborgssamhället i samverkan med näringsliv och andra regionala aktörer.

För att kunna nå det övergripande *Klimatmålet* måste staden prioritera en energiefektivisering på en övergripande nivå. Målvärden för dessa indikatorer arbetas fram under remissperioden och dessa är viktiga för att hålla tempo i förändrings- och utvecklingsarbetet.

Koncernen berörs också av målområde *Människan* som innebär att göteborgarnas hälsa och välbefinnande ska främjas genom bättre luftkvalitet och ljudmiljö samt minskad användning av skadliga ämnen.

Miljömålet och delmålen inom detta handlar om att förstärka miljöhälsosfaktorer som påverkar människor positivt.

Vägtrafiken är den största utsläppskällan till luftföroreningar och främsta orsaken till buller utifrån ett hälsoperspektiv. Därför behöver gång, cykel och kollektivtrafik prioriteras i stadens planering och förvaltning. Genom att fortsätta arbetet med en elbussflotta och genom att byta ut arbetsfordon kan vi bidra till att minska luftföroreningarna och bullernivåerna i staden. Infrastruktur ser bland annat över möjligheterna att bygga specialfordon på spårvagnskonceptet alternativt släp till befintliga spårvagnsmodeller istället för att använda lastbilar. De fordon som skulle kunna ersättas är till exempel skenrensare, slipmaskin och smörjfordon.

Genom att skapa en grön och robust stad och använda, bevara och utveckla naturens nyttor, så kallade ekosystemtjänster, kan vi både utjämna klimatförändringarnas effekter, dämpa buller och rena luft samt ge göteborgarna tillgång till hälsosamma miljöer.

Vi planerar Göteborgs stadsutveckling och trafikinfrastruktur utifrån dessa indikatorer och ställer krav i våra upphandlingar på varor och tjänster för att öka måluppfyllelsen.

Delmålet - Göteborgs Stad säkrar en god luftkvalitet för göteborgarna.

Utmaningarna för att säkerställa en god luftkvalitet är huvudsakligen kopplade till att minska påverkan från trafiken. För att nå målet behöver vägtrafiken minska till förmån för cykel, gång och kollektivtrafik. Även övergången till en elektrifierad fordonflotta bidrar till att nå målet.

Detta delmål stämmer helt med koncernens vision men detta måste ses ur ett långsiktigt perspektiv inte minst kopplat till den kortsiktiga påverkan genom Covid-19 och uppmaningen att undvika kollektivtrafiken nu.

Delmålet - Göteborgs Stad säkrar en god ljudmiljö för göteborgarna.

Buller är ett omfattande problemområde och den miljöstörning som påverkar flest göteborgare.

Återigen nämns i miljö- och klimatprogrammet att för att nå delmålet behöver vägtrafiken minska till förmån för cykel, gång och kollektivtrafik. Vi behöver även reducera befintliga bullernivåer i stan. På Göteborgs Spårvägar reduceras gnissel och buller från M32-spårvagnarna genom att montera på en friktionsmodifierarutrustning.

Spårvagnen M33 levereras med denna typ av utrustningar samt även smörjning av rälens/hjulens fläns och framkant.

Koncernen har under flera år arbetat starkt för att nå denna vision och kommer i det långsiktiga arbetet att sträva mot detta delmål.

Delmålet – Göteborgs Stad slutar använda skadliga ämnen.

Genom att fasa ut användningen av de ämnen som är utpekade av Kemikalieinspektionen som särskilt skadliga, minskar risken att människor utsätts för hälsoproblem i form av exempelvis hormonstörningar, cancer och allergier.

Inom koncernen använd ett hundratal kemiska produkter för underhåll av bussar och spårvagnar. Flera av dessa innehåller skadliga ämnen för vilka ett aktivt substitutionsarbete behöver fortskrida.

Koncernen berörs även av målområde *Naturen*. Förlusten av biologisk mångfald är ett av de största globala miljöproblemen idag. Användningen av mark och vatten förändras så att livsmiljöer för växter och djur försvinner, naturresurserna överutnyttjas och den globala uppvärmningen gör att arter som bygger upp ekosystemen försvinner. Senast till år 2030 ska Göteborg ha tillräckliga arealer av naturtyper och livsmiljöer med rätt skötsel för att bevara de arter som finns i kommunen och ge förutsättningar för att utveckla ekosystemtjänster.

Demålet – Göteborgs Stad arbetar för renare hav, sjöar och vattendrag

Det är bara ett fåtal vattenförekomster i Göteborg som har god status idag. Göteborgs Stad påverkar statusen på många olika sätt till exempel via utsläpp och i vår planering och skötsel av mark och vatten.

Inom koncernen har vi flera fordonstvättar och detaljtvättar från vilka vi släpper ut vatten till spillvattennätet. För att säkerställa vattenstatusen på utgående vatten från tvättanläggningarna genomförs regelbundna provtagningar och i de fall resultatet ligger över gällande gränsvärden görs nödvändiga åtgärder som tillexempelvis bättre reningsanläggning, utbyte av kemiska produkter eller nya metoder för tvätt. På våra depåer finns även dagvattenbrunnar, för att vid miljöolycka kunna förhindra läckage till dagvattnet ska brunnstättningar och nödlägeslådor finnas tillgängliga för användning.